

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike®

VERKSAMHETEN ÅR 2008

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

FOTO: PATRIK OLOFSSON/N

De sandiga odlingsmarkerna vid Ripa, väster om Åhus, tillhör ett av de temalandskap som arbetet i Biosfärområdet inriktas mot.

Biosfärområden finns över hela världen och det är FN-organet Unesco som utser dessa. Ett biosfärområde är ett modellområde där man antar utmaningen att praktiskt visa hur bevarande och utveckling kan kombineras.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, godkänt av Unesco 2005, omfattar större delen av Kristianstads kommun, från skogen ut i Hanöbukten och med Helgeåns våtmarksområde och staden Kristianstad i centrum.

Omfattning: Större delen av Kristianstads kommun.

Yta: 104 375 ha totalt. Land- och insjöareal 90 515 ha. Marin areal 13 860 ha. (Hela kommunen, landareal 134 620 ha).

Befolkning: ca 71 000 invånare totalt, varav ca 30 000 i centralorten Kristianstad. (Hela kommunen 77 000 invånare).

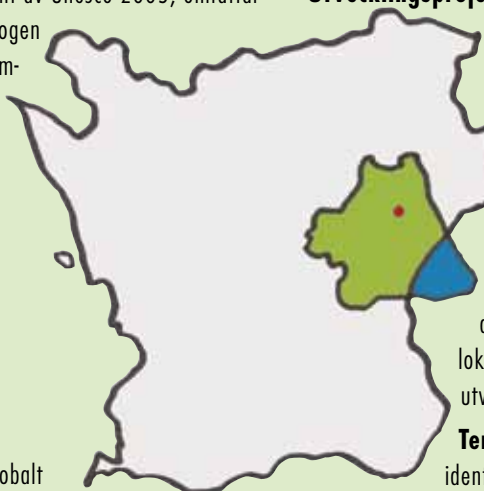
Skyddsvärda arter: Här finns ett 20-tal globalt rödlistade arter t ex *kornknarr* och *större kärrspindel*. Här finns också ett 60-tal EU-listade arter bl a *tjockskalig målarmussla* och *sandnejlika*. Totalt finns här minst 700 nationellt rödlistade växt- och djurarter vilket är högt jämfört med andra områden i Sverige. Av Skånes rödlistade arter förekom-

mer ca 30% i Biosfärområdet. I våtmarksområdet finns 120-130 regelbundet häckande fågelarter och ca 260 observerade. Totalt har minst 38 olika fiskarter fångats i områdets sjö- och åsystem, varav 32 arter är sötvattenslevande t ex *mal* och *grönling*.

Utvecklingsprojekt: I området bedrivs många olika projekt bl a biogasprojektet med stadsbussarna. I anslutning till våtmarkerna bedrivs verksamheter inom bl a ekoturism och utveckling av produkter från strandängarna. På en golfbana i de sandiga odlingsmarkerna utvecklas biologiska och rekreativa värden hand i hand.

Zoneringen: Det finns inga nya regler eller förordningar bara för att det är ett biosfärområde. Zoneringen skall vara ett redskap för prioritering och tillskapande av resurser för att tillsammans med lokalbefolkningen, finansierare m fl försöka avvärja hot och utveckla värdena i kärnområdena och buffertzoner.

Temalandskap: Tio temalandskap med stora värden har identifierats i Biosfärområdet. Framöver kommer arbetet successivt att omfatta alla dessa temalandskap. Inledningsvis inriktades arbetet med de tre funktionerna *bevarande*, *utveckling* och *stöd* mest på våtmarksområdet. Nu är arbetet med de sandiga odlingsmarkerna också i full gång.

Året som gått, 2008

Mycket ny kunskap om arter och landskapsmiljöer har tagits fram och publicerats. Beslut om att bygga naturum är taget och kronprinsessan Victoria besökte Vattenriket.

Sommarens vattenstånd i Helge å, Hammarsjön och Araslövssjön återgick till det mer normala efter 2007 års extremt höga sommarvattenstånd. Den 30 september var det till och med så lågt vattenstånd att ån rann uppströms ända upp vid Lillö, mer än två mil från kusten.

Under året har ett helt knippe nya skrifter i Biosfärkontorets serie Vattenriket i fokus publicerats. Inventeringar av bl a insekter, svampar och fåglar på de sandiga odlingsmarkerna har gett enastående resultat. Inventeringarna i våtmarksområdena har också byggt på kunskapsbanken.

Resultaten från inventeringarna visar tydligt att det framöver är viktigt att arbeta utifrån ett landskapsperspektiv för att kunna bevara dessa unika värden. Markerna vid Åhus, Horna, Ripa och Åsum tillhör landets mest skyddsvärda sandiga odlingsmarker, med ett mycket stort antal sällsynta och hotade arter. För att klara ett långsiktigt bevarande av alla dessa unika arter måste man dessutom kunna använda markerna för flera olika ändamål, t ex för småskaligt extensivt jordbruk, rekreation, friluftsliv och ekoturism samtidigt. Samarbete med markägare och arrendatorer som t ex lantbrukarna i Ripa, golfklubben i Åhus och ridklubben i Åsum är en självklar förutsättning för ett lyckat resultat.

Fjolårets larmrapporter från våtmarksområdet om brunt vatten och årets uppmärksammade döda träd, främst alar och björkar, har fått en del att tro att allt går utför med Vattenrikets värden. Så är det givetvis inte.

Vi kan samtidigt konstatera att havsörnarna åter börjar bygga bo

i området, att fiskare rapporterar om unga malar och att den sällsynta undervattensväxten vårslinka återupptäckts. Det betyder inte att vi kan negligera larmrapporterna, utan de signalerar skärpt uppmärksamhet och varsamhet avseende naturens nyttor, som vi människor får från ekosystemen (ekosystemtjänster).

Upplevelser och information ute tillhör en av verksamhetens grundbultar, därför har skriften "Vattenriket, en utflyktsguide" givits ut. Ett flertal specialguidningar har också gjorts bl a inom ramen för projektet "Tillgänglighet för alla". Likaså har nationella sandmarks- och våtmarkskonferenser förlagts till Biosfärområdet. Speciellt trevligt var det att få ge en specialguidning på Helge å för kronprinsessan Victoria.

Flera forskningsprojekt, med stor ämnesmässig bredd, bedrivs också i Biosfärområdet. Det gäller bl a arkeologiska, ornitologiska och systemekologiska projekt. I det projekt som handlar om strandängarnas ekosystemtjänster uttrycker sig en av de intervjuade så här: "Fantastiskt att kunna erbjuda vänner på besök från andra platser i Sverige en sådan vacker miljö och exklusiv natur precis inne i staden."

Sven-Erik Magnusson

Sven-Erik Magnusson
Koordinator
Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Väder online 2008

2008 blev ett nytt varmt år i Sverige och Kristianstad. Årsmedeltemperaturen på Väder online blev 9,7 grader vilket är en tangering av rekordvärdena från 2000 och 2007. Framför allt var årets tre första månader mycket milda. Årets kallaste månad blev därför december.

Totalt noterades endast 51 dygn där temperaturen gick under nollgradersstrecket. Tidigare lägsta antal frostdygn under ett år är från i fjol då vi fick 54. Vid årsskiftet hade vi inte haft vinter i Kristianstad på nästan 3 år, dvs en dygnsmedeltemperaturen under 0 grader 5 dygn i rad. Senast var i mars 2006."

Mer och mer tyder på att det här inte är någon tillfällighet. De lokala variationerna i vädret från år till år är förvisso stora men den snabba globala uppvärmningen anses numera kunna märkas även i denna lilla skala. Å andra sidan förutsäger klimatmodellerna även betydligt större nederbördsmängder i framtiden. Detta kan vi dock än så länge inte utläsa ur det lokala vädret i Kristianstad.

Observera att man numera kan följa väderutvecklingen timme för timme på Väder online. Man kan från och med 2009 även göra kontinuerliga dygnsvisa jämförelser med tidigare år.

Februari 2008

FOTO: KARIN MAGNOR

Bilden är tagen den 11 februari 2008. I Väder online kan vi gå bakåt i tiden och se exakt hur vädret var den aktuella dagen. Det var en dag med en maxtemperatur på 7,5 grader och vattenståndet var 1,08 möh i Kristianstad.

Vattenriket i fokus

Under 2008 kom nio nya nummer ut av Biosfärkontorets skriftserie "Vattenriket i fokus". Tidskriftsserien är ett sätt att samla och sprida den kunskap som kommer fram genom inventeringar och undersökningar i Biosfärområdet. Alla nummer finns att ladda ner i sin helhet på Vattenrikets litteratursida på nätet.

De nummer som kom ut under 2008 var:

nr 2008:01 Vattenriket en utflyktsguide. Patrik Olofsson och Karin Magntorn

nr 2008:02 Inventering av fältpiplärka på Ripa sandar, Horna sandar samt Sånnarna 2007, Patrik Olofsson

nr 2008:03 Inventering av fågelfaunan på Åsumfältet A3:s f.d. militära övningsfält i N Åsum, Patrik Olofsson

nr 2008:04 Inventering av solitära bin och rödlistade insekter på Åsumfältet och vid f.d. järnvägsövergången Everöd/Lyngby sommaren 2007, Mikael Sörensson

nr 2008:05 Inventering av buksvampar inom Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, hösten och vintern 2006/2007, Sven-Åke Hanson

nr 2008:06 Invallningar kring de nedre delarna av Helge å. Grunddata, våtmarkspotential och framtid, Peter Berglund

nr 2008:07 Utvärdering av provfiske i Araslövssjön och Hammarsjön 2007, Ivan Olsson. Anders Eklöv

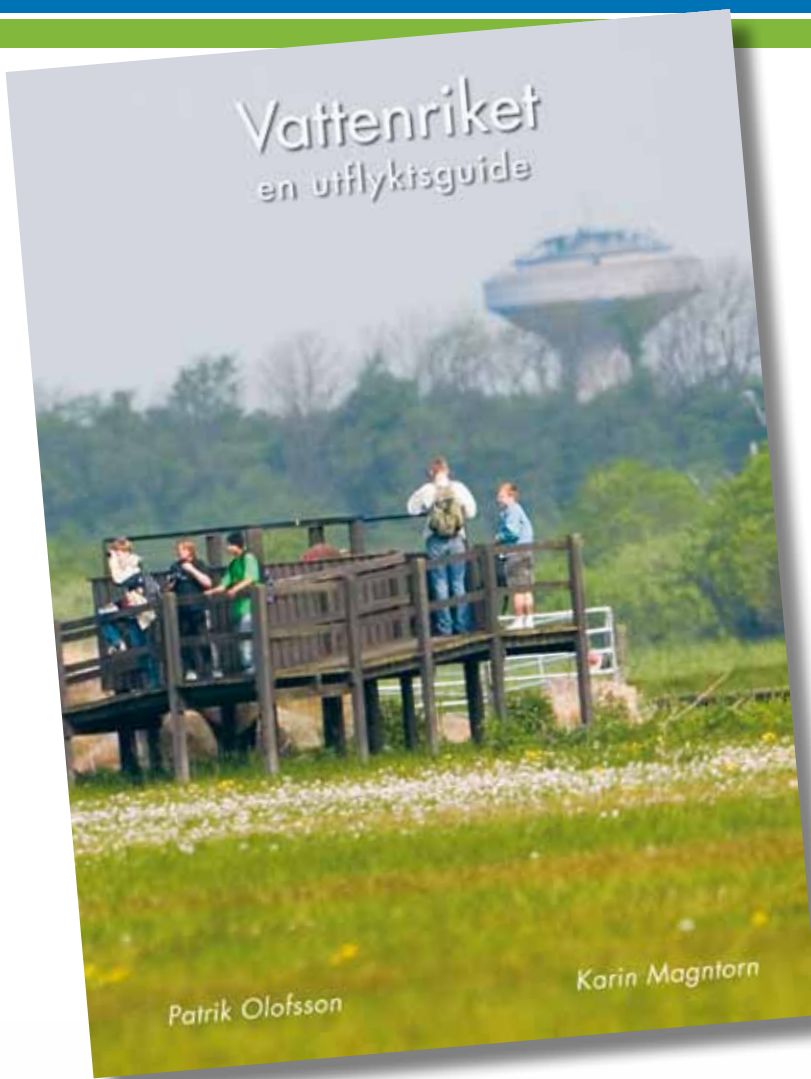
nr 2008:08 Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. Verksamheten 2007, Biosfärkontoret

nr 2008:09 Flyginventering av grågås i Hammarsjön och Araslövssjön samt delar av Oppmannasjön och Ivösjön, Patrik Olofsson

Vattenriket är ett av Sveriges finaste övervintringsområde för havsörn.

FOTO: PATRIK OLOFSSON/N FRÅN BOKEN "VATTENRIKET – EN UTFLYKTSGUIDE"

Ny utflyktsbok till Vattenriket nr 2008:01

I Kristianstads Vattenrike finns mycket att upptäcka och för att göra det ännu enklare att hitta ut till besöksplatserna tog vi i början av 2008 fram en nu besöksguide till Biosfärområdets 21 besöksplatser.

Med text och kartor och med fotografier tagna av Patrik Olofsson beskrivs vad som kan upplevas på de olika platserna.

Det är en bok som passar lika bra hemma i soffan inför planeringen av kommande utflykter som i cykelkorgen eller ryggsäcken när man är på väg ut för att besöka Kristianstads Vattenrike

Boken "Vattenriket en utflyktsguide" är på drygt 70 sidor och finns att köpa på Turistbyrån i Kristianstad för 40 kr. För den som inte bor i Kristianstad går den också att beställa på Turistbyråns hemsida och få skickad till sig.

Vramsån

” Likt enorma gröna hårsvall prydda av tusentals små vita blommor bäljar jättemöjan fram mellan stenar och blankvatten. Följsamt gungar de öppat fyra meter långa stjälkarna i vattenlinjen. Tangt och rytmiskt i åkanten, mer hetsigt virvlade i de parlande strömförarna.

Jättemöja i Vramsån.
River Water-crowfoot (Ranunculus fluitans) in River Vramsån.

Den gamla badplatsen i Gärdås Köpinge är en lämplig besöksplats vid Vramsån. Här flyter ån sakta fram inramad av sten-satta kanter och grova kastanjer. Jungfru-sländor fladdrar ofta över ån liksom små blå-glänsande helikopter. På flera ställen kan man sommartid se jättemöjans märkliga blomsteräng ute i ån.

Forsläran är en karaktärsfågel och med lite tur kan man även få se kungsfiskaren pila förbi. På vintern syns ofta ström-

starar i forsen. Vid badplatsen finns segel-skämar med information om livet i och kring Vramsån

Vramsån är en av Vattenrikets pärlor. Här finns fortfarande relativt oeröda åsträckor som årligen översvämmas och där meander-bågarna håller på att slå knut på sig själva.

Eftersom ån är så värdefull har ett flertal projekt bedrivits för att gynna den biologiska mångfalden.

Vramsån slingrar sig fram över k...
River Vramsån winds its way across...

Åsumsfältets naturvärden belyst i 3 rapporter

Åsumfältet är A3:s f.d. militära övningsfält i N Åsum, sydväst om Kristianstad. Områdets naturvärden var mindre kända och som ett led i Biosfärkontorets arbete med temalandskapet sandiga odlingsmarker har tre olika inventeringar genomförts för att belysa området naturvärden. Resultaten var överväldigande! Ur insektsynpunkt visade sig Åsumfältet vara ett av de allra värdefullaste sandmarksområdena i Sydsverige!

2008:03 Inventering av fågelfaunan på Åsumfältet A3:s f.d. militära övningsfält i N Åsum. Patrik Olofsson

Under fågelinventeringen påträffades en varierade fågelfauna med totalt 67 arter varav 53 kan betraktas som regelbundna häckare. Grov tallskog och många brynmiljöer utgör en ovanlig och mycket skyddsvärd miljö. Bland de grova träden trivs hackspettar, törnskator, rovfåglar och skogsduvor. Även trädlärkan visade sig vara en karaktärsfågel med 15-20 sjungande hanar.

2008:04 Inventering av solitära bin och rödlistade insekter på Åsumfältet och vid f.d. järnvägsövergången Everöd/Lyngby sommaren 2007. Mikael Sörensson

Vad författaren och Biosfärkontoret kände till hade ingen entomologisk inventering tidigare utförts i området. Inventeringen, som täckte in ca 78 hektar fördelade på 20 delytor, resulterade bl.a. i 90 arter solitärbin, varav 21 rödlistade, samt ytterligare 30 rödlistade insektsarter, således 51 rödlistade insekter allt som allt. Av dessa ingår hela 13 arter i nationella åtgärdsprogram (ÅGP). Ett mycket litet bi, dvärgblobbiet, som är 4-6 mm stort upptäcktes vid genomgången av materialet. Det var det första fyndet i Skandinavien av denna raritet.

2008:05 Inventering av buksvampar inom Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, hösten och vintern 2006/2007. Sven-Åke Hanson

Som ett led i Biosfärkontorets arbete med temaområde sandiga odlingsmarker har även buksvampar inventerats på flera lokaler, nämligen Ripa- och Horna sandar, Sånarna, Rinkabyfältet, Åsumfältet samt vid den f.d. järnvägsövergången i Everöd. Ett mycket stort antal rödlistade arter påträffades och flera av områdena bedömdes vara bland de bästa i Sverige för buksvampar.

Fågel, fisk och mittemellan i 3 rapporter

Under året har vitt skilda saker belysts i serien Vattenriket i fokus. En rapport behandlar grågåsens population i Vattenriket grundat på flygfotografering av bon i vassarna. En annan omfattande rapport beskriver de invallningar som finns längs nedre delarna av Helge å. Ytterligare en handlar om det provfiske som genomfördes högvattensommaren 2007.

2008:09 Flyginventering av grågås i Hammarsjön och Araslövssjön samt delar av Oppmannasjön och Ivösjön 2008. Patrik Olofsson

Som en del i arbetet med förvaltningsplan för grågås på Kristianstadsslätten har Hammarsjöns- och Araslövssjöns häckande grågåspopulation flyginventerats under säsongerna 2004 till 2008. Under 2007 och 2008 har även södra delen av Oppmannasjön samt området kring Holjeåns mynning i Ivösjön inventerats.

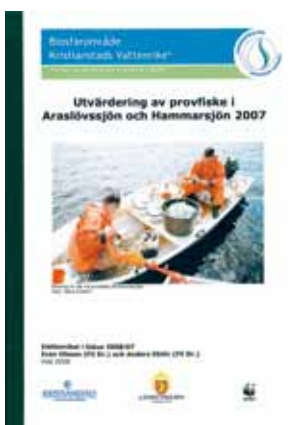
Inventeringsresultaten i Hammarsjön 2004-2008 visar att grågåsbeståndet har en minskande trend med en tillbakagång på 39 % mellan 2004 och 2008. När det gäller Araslövssjön så var resultatet 2008 (34 bon) det lägsta antalet hittills under inventeringsåren då som mest 86 bon noterats (2006). Vad nedgången av antalet häckande grågåspar beror på är oklar men man kan se att utvecklingen i de olika sjöarna (Hammarsjön och Araslövssjön) pekar åt samma håll.

2008:06 Invallningar kring de nedre delarna av Helge å Grunddata, våtmarkspotential och framtid. Peter Berglund

Sommaren 2007 fanns möjligheter att hos Länsstyrelsen ansöka om statliga medel med syfte att ta fram bättre planeringsunderlag bl a för att underlätta etablering av betydligt större våtmarker än hittills skett. Att omvandla befintliga invallningar till våtmarker är en effektiv metod för att skapa en våtmarksmiljö.

I denna undersökning har tretton verksamma invallningsföretag i anslutning till jordbruksmark kartlagts längs de nedre delarna av Helge å i Kristianstad kommun med syfte att bedöma deras status/skick och våtmarkspotential vid en eventuell nedläggning. Intervjuer visar att det i dagsläget finns visst intresse från två eller tre delägare i två skilda invallningsföretag för en våtmarksomställning.

2008:07 Utvärdering av provfiske i Araslövssjön och Hammarsjön 2007. Ivan Olsson och Anders Eklöv

Under senare år har stora förändringar skett i nedre Helgeåns vattensystem. Eftersom det gått drygt 10 år sedan senaste provfisket genomfördes i sjöarna kändes det angeläget att göra en uppföljning och få en bild av den aktuella situationen. Ett provfiske genomfördes därför sommaren 2007.

Vid provfisket 2007 var antalet fiskarter i samma storleksordning som vid fisket 1995. Däremot var totalfångsterna jämförelsevis mycket låga. Tyvärr sammanföll provfisket med det värsta sommarhögvattnet i Helgeåns nedre delar sedan 1927 och de kraftigt annorlunda förhållandena jämfört med förra fisket, gör det vanskligt att dra några säkra slutsatser.

Ekosystemtjänster

Att strandängarna i Kristianstads Vattenrike har stor betydelse både för den biologiska mångfalden och för människors rekreation, det anade vi sedan tidigare. Genom en ny studie gjord av två biologer vid Stockholm Resilience Centre har vi nu fått ytterligare dokumentation över vilka ekosystemtjänster som strandängarna bjuder oss på.

FOTO SVEN-ERIK MAGNUSSON

På fotot samtalar de två biologerna från Stockholms universitet, Jennie Sveden och Marmar Nekoro med lantbrukaren Per-Inge Olsson på strandängarna vid Hovby.

Ekosystemtjänster

Utan naturens ekosystemtjänster och de varor som naturen producerar kan inte människan överleva. De flesta av naturens tjänster tar vi för givna och de syns sällan i ekonomiska beräkningar. Ändå är dessa tjänster helt avgörande för vår överlevnad.

De tjänster naturen producerar brukar delas in i fyra grupper utifrån den funktion de har i ekosystemen. Biologisk mångfald kan betraktas ur många olika perspektiv och redovisas ofta särskilt.

Reglerande

Klimat- och vattenreglering, pollination, erosionskontroll, översvämningskydd och luftkvalitet

Försörjande

Mat, färskvatten, fiber och bränsle, biokemikalier och genetiskt material

Biologisk mångfald

Kulturella

Rekreation, estetik, utbildningsinspiration, andliga och religiösa värden och kulturhistoria

Stödjande

Jordbildning, närsingsflöden, primärproduktion, vattenflöden och fotosyntes

Undersökningen är en pilotstudie i Sverige, bekostad av Naturvårdsverket. Undersökningens syfte var att ta reda på vilka ekosystemtjänster som kunde identifieras på strandängarna i Vattenriket. Metodiken för att kartlägga ekosystemtjänsterna var intervjuer med olika aktörer, litteraturstudier samt en webbaserad enkät för allmänheten. I denna första studie sattes ingen "pris-lapp" på ekosystemtjänsterna på strandängarna..

Biologerna från Stockholm Resilience Centre intervjuade 18 nyckelaktörer med frågor kring strandängarnas nyttor. Dessa personer hade olika kopplingar till strandängarna, tex som lantbrukare, kunskapsförmedlare, aktörer inom jakt- och fiske, turismnäring eller från kommun, länsstyrelse eller ideella naturvårdsorganisationer. Som komplement till de svar man fick svarade 50 personer på webbenkäten. Biologerna studerade också litteratur inom ämnet.

Resultaten från studien visar att samtliga grupper av ekosystemtjänster (se faktaruta intill) upplevs finnas representerade på strandängarna i Kristianstads Vattenrike. Det som framförallt lyftes fram i intervjuer och enkät var de kulturella ekosystemtjänsterna, tex fågelskådning, rekreation, platskänsla, undervisning eller inspiration. Så här uttryckte en av intervjupersonerna strandängarnas värde

”*Fantastiskt att kunna erbjuda vänner på besök från andra platser i Sverige en sådan vacker miljö och exklusiv natur precis inne i staden.*

Flyttfågelforskning i Vattenriket

Lärkfalk med sändare
FOTO PATRIK OLOFSSON

Inom ramen för flyttfågelstudier vid Lunds universitet, under ledning av professor Thomas Alerstam, har flera olika rovfågelarter i Kristianstads Vattenrike försetts med satellitsändare de senaste åren. Studierna har legat till grund för Roine Strandbergs doktorsavhandling "Migration strategies of raptors – spatio-temporal adaptations and constraints in travelling and foraging", som blev klar hösten 2008.

Roine med sändarförsedd kärrhök
FOTO BJÖRN HELANDER

Roines rovfågelstudier började redan hösten 2002 med ett examensarbete om fiskgjusarnas flyttning vid Hammarsjön. Sommaren 2004 försågs två bruna kärrhökar vid Hammarsjön med satellitsändare och under åren har totalt ett 20-tal kärrhökar fått sändare.

Studierna har gett många spännande resultat om fåglarnas flyttvägar, flyghastighet och övervintringsområden i Västafrika.

Under de senaste åren har även lärkfalkar och fiskgjusar från Kristianstadsbygden försetts med satellitsändare.

Lärkfalken är en riktig långflyttare och studierna visade bland annat att fåglarna flyttade till Zambia, Angola och Botswana i södra Afrika. Flygsträckan som en av fåglarna tillryggalade var 10 500 km vilket tog 63 dagar.

Väl nere rörde en av fåglarna sig över ett stort område under vintern, troligen på jakt efter termiter och andra stora insekter. Fiskgjusarna flyttar som regel till Västafrikas kuster, sjöar och floder och till skillnad från lärkfalkarna är de mycket stationära under vintern.

Trots att satellitsändarstudierna i Kristianstads Vattenrike har rätat ut några frågetecken så uppstår ständigt nya utmaningar att arbeta med. Kunskapen om våra flyttfåglar är fortfarande bristfällig men förhoppningsvis ska de framtida studierna i Kristianstads Vattenrike bidra med ytterligare pusselbitar till rovfåglarnas fascinerande liv.

FOTO: BJÖRN HELANDER

Positiv utveckling för örnarna i området

Kristianstads Vattenrike har länge varit ett av landets främsta övervintningsområden för havsörn. På den årliga örnräkningen den femte januari noterades uppåt 70 havsörnar och en handfull kungsörnar. Sedan några år tillbaka häckar örnarna även i bygden och under 2008 noterades fyra par havsörn och tre par kungsörn. Ostörda häckplatser och god bytestillgång är troligen en anledning till att örnarna trivs och det har till och med hänt att ett havsörnspar fått ut tre flygfärdiga ungar vilket är mycket ovanligt.

Beslut om naturum tas, värt att fira.

Den 8e april 2008 tog kommunfullmäktige beslutet att projektet naturum Kristianstads Vattenrike skall genomföras. Naturum blir en port till Biosfärområdet, en plats där Kristianstadsbor, turister, konferensgäster, skolelever, forskare och många andra kan mötas och möta naturen tätt inpå stadens knutar. Här kommer besökarna att få en upplevelserik startpunkt för sina fortsatta färder i Biosfärområdet.

– Huset i Vattenriket blir en fantastisk tillgång både för kristianstadsbor och besökare som ökar kommunens attraktivitet, säger kommunalrådet Bengt Gustafson (m).

FOTO: SVEN-ERIK MAGNUSSON

FOTO: KARIN MAGNORIN

Uppskattade utflykter för alla

Som vi berättat om i tidigare verksamhetsberättelser pågår ett stort arbete för att förbättra tillgängligheten på flera av Vattenrikets besöksplatser. Det är t ex nya breda spångar, handikappanpassade toaletter och fiskebryggor som byggs. Som ett led inom projektet för att öka tillgängligheten i Vattenriket erbjuds också guidade turer till de besöksplatser som har en högre tillgänglighet. Under våren 2008 var det mycket god uppslutning till utflykterna som gick till Pulken, Norra Lingenäset, Ekenabben och Håslövs ängar. Utemuseet vid Pulken på bilden är tillgängligt via en 36 meter lång bred ramp.

80 deltagare på sandmarkskonferens

I maj ordnade Biosfärkontoret en uppskattad sandmarkskonferens tillsammans med Länsstyrelsen och Studieförbundet. Första dagen ägnades åt föreläsningar samt en exkursion på kvällen. Andra dagen kunde deltagarna välja mellan att besöka sandiga marker i Åhustrakten eller åka till Vombsänkan. De som valde exkursionen till Åhustrakten fick bl a besöka Kristianstads Golfklubb i Åhus, träffa lantbrukare som brukar Ripa sandar, höra om inventering av fältpiplärka och stifta bekantskap med den sällsynta månghornsbaggen som ivrigt fotograferades. Sista dagen ägnades åt föreläsningar och diskussioner bl a om biosfärbetet och avslutades sedan med exkursion till Rinkabyfältet och Åsumfådet.

FOTO: CARINA WETTEMARK

Unikt återfynd av vårslinke i Vattenriket

Under året har Åke Widgren på Länsstyrelsens uppdrag inventerat den mycket ovanliga vårslinken. Arten finns på den svenska rödlistan och omfattas av ett Nationellt Åtgärdsprogram för hotade arter fastställt av Naturvårdsverket. Växten som är en liten kransalg (undervattensväxt) har inte setts i Sverige sedan början av 1900-talet, då den fanns på flera platser i nordöstra Skåne. Till mångas förvåning och stora glädje hittades arten på två platser i Vattenriket, dels i Hercules naturreservat vid Skånes Viby, dels vid Pulken väster om Yngsjö.

FOTO: BERTIL MÖLLERSTRÖM

FOTO: KARIN MAGNTORN

Nationaldagsfirande på Åsumfältet

Den 6e juni firades med turer med häst och vagn på Åsumfältet där Biosfärkontoret tillsammans med Nils-Otto Nilsson berättade om områdets natur- och kulturvärden. Inför detta tillfälle gjorde Nils-Otto en sammanställning av natur- och kulturvärdena på fältet.

Samtliga turer med den stadiga ardennerhästen var fullsatta och många fick insikter om de höga värden på Åsumfältet.

Första etappen för att skapa en våtmarkssjö vid naturum

De första konkreta markarbetena i anslutning till naturum gjordes under lågvattenperioden i september. Ett specialfordon från de småländska torvmossarna anlätades för att samla ihop videbuskarna, som hade sågats ner där den ca 1 ha stora våtmarkssjön skall anläggas framför naturum.

FOTO: SVEN-ERIK MAGNUSSON

ÅRET SOM GÅTT | September-December 2008

FOTO: TOMMY ÅKERLUND

Kronprinsessan Victoria på besök

I härligaste brittsommarsol fick Vattenriket visa sin bästa sida för Kronprinsessan. Under en timmes flodfärd på Helge å bl a genom Egeside, ett av Vattenrikets vildaste områden, erbjöds såväl fina naturupplevelser som god mat. En stor flock tranor cirklade över flotten Neptun och nästan lika många var de journalister som väntade i Yngsjö på att få en glimt och ett foto av Kronprinsessan innan hon tillsammans med landshövdingen fortsatte sitt besök i Skåne.

ÅRET SOM GÅTT | September-December 2007

Allmänheten rapporterar döda träd

Under sommaren fick Biosfärkontoret påringningar från allmänheten och gjorde egna iakttagelser om att al och björk dött i våtmarksområdet, men även på andra platser. En rapportfunktion på Vattenrikets hemsida gjorde det möjligt för allmänheten att rapportera själva och ca 25-30 rapporter kom in. Rapporterna visar att omfattningen av de döda alarna och björkarna var mycket större än bara i Vattenriket. Framförallt kom många rapporter från Helge å, men också andra sydsvenska vattendrag. Rapporternas mönster indikerar att det bör ha varit förra årets extrema översvämning och höga grundvattennivåer som var främsta anledningen till att träden dött.

FOTO: HANS CRONERT

FOTO: STEN SKANSJÖ

Medeltida borg utforskas vid Mjån

Lyngbyborg vid Mjån i Everöd undersöktes under två veckor i september. Utgrävningen var ett samarbete mellan Högskolan Kristianstad och Historiska museet vid universitet i Lund.

Lyngbyborgen är en omfattande lämning av en medeltida adelsborg, som är belagd i skriftligt källmaterial från 1370-talet men som blev övergiven på 1560-talet. Ingen utgrävning hade tidigare gjorts på platsen. Denna första arkeologisk insats riktades främst mot själva borgkullen. Här hittades delar av en yttre mur som löpt längs kanten av borgkullens platå. I platåns nordöstra del framkom resterna av en rektangulär, välvd källare. Lösa fynd i form av keramikskärvor härrör från äldre medeltid, dvs. från perioder före borgens första skriftliga omnämnande på 1370-talet.

Multifunktionell golfbana med unika värden

Sedan 2004 samarbetar Kristianstads Golfklubb med Biosfärkontoret för att skapa en golfbana där golfen kan utvecklas tillsammans med natur- och kulturvärdena.

I december gav samarbetet god utdelning. Golfklubben erhöll Svenska Golf förbundets miljödiplom och ett projekt tillsammans med Biosfärkontoret beviljades 250 000 kr från STERF, Scandinavian Turfgrass Environment Research Foundation. Projektet är ett nyttänkande där de sandiga gamla odlingsmarkerna skall samutnyttjas för golf, rekreation, folkhälsa, biologisk mångfald och kulturhistoria, en multifunktionell golfbana helt enkelt!

FOTO: SVEN-ERIK MAGNUSSON

Kontakta oss på Biosfärkontoret!

Sven-Erik Magnusson, koordinator, tel 044-13 64 80, sven-erik.magnusson@kristianstad.se
Karin Magntorn, informationssekreterare, tel 044-13 64 83, karin.magntorn@kristianstad.se
Övriga medarbetare på Biosfärkontoret, se hemsidan.

Läs mer om Kristianstads Vattenrike – naturen, besöksplatserna, Biosfärområdet: www.vattenriket.kristianstad.se
Postadress. Biosfärkontoret, Kristianstads kommun, 291 80 Kristianstad